

# ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО СЕКТОРА: ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

© 2017 ДЗЮБЕНКО О. М.

УДК 330.332: 339.137.23

## Дзюбенко О. М. Державна інвестиційно-інноваційна політика розвитку лісового сектора: еколого-економічні аспекти та механізми реалізації

Обґрунтовано необхідність формування державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектора як важливої передумови подолання інвестиційного дефіциту як у державному, так і в корпоративному секторах лісгосподарського та деревообробного виробництва. Проаналізовано основні тенденції освоєння суб'єктами лісгосподарського підприємництва капітальних інвестицій, динаміку залучення лісгосподарськими підприємствами кредитних коштів, а також зрушення в структурі капітальних інвестицій у 2016 р. порівняно з 2013 р. Установлено, що важливою складовою державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектора має стати набір стимулів стосовно прискорення процесів модернізації та оновлення матеріально-технічної бази лісозаготівель та деревообробки. Обґрунтовано потребу у формуванні інституціонального підґрунтя встановлення партнерських відносин між державою та підприємницькими структурами в частині фінансування проектів модернізації лісозаготівельного та деревообробного обладнання.

**Ключові слова:** інвестиційно-інноваційна політика, лісовий сектор, раціональне лісокористування, лісгосподарське підприємство, механізм, капітальні інвестиції, кредитні кошти.

Рис.: 4. Табл.: 1. Бібл.: 8.

**Дзюбенко Олександр Миколайович** – кандидат економічних наук, начальник Черкаського обласного управління лісового та мисливського господарства (пров. Медичний, 4, Черкаси, 18009, Україна)

E-mail: office@lis-ck.gov.ua

УДК 330.332: 339.137.23

UDC 330.332: 339.137.23

## Дзюбенко А. Н. Государственная инвестиционно-инновационная политика развития лесного сектора: эколого-экономические аспекты и механизмы реализации

Обоснована необхідність формування державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектора як важливої передумови подолання інвестиційного дефіциту як в державному, так і в корпоративному секторах лісного та деревообробного виробництва. Проаналізовані основні тенденції освоєння суб'єктами лісного підприємництва капітальних інвестицій, динаміка залучення лісогосподарськими підприємствами кредитних коштів, а також зміни в структурі капітальних інвестицій у 2016 г. порівняно з 2013 г. Установлено, що важливою складовою державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектора повинні стати стимули прискорення модернізації та оновлення матеріально-технічної бази лісозаготівель та деревообробки. Обґрунтовано необхідність у формуванні інституціонального підґрунтя встановлення партнерських відносин між державою та підприємницькими структурами в частині фінансування проектів модернізації лісозаготівельного та деревообробного обладнання.

**Ключевые слова:** инвестиционно-инновационная политика, лесной сектор, рациональное лесопользование, лесохозяйственное предприятие, механизм, капитальные инвестиции, кредитные средства.

Рис.: 4. Табл.: 1. Библ.: 8.

**Дзюбенко Александр Николаевич** – кандидат экономических наук, начальник Черкасского областного управления лесного и охотничьего хозяйства (пер. Медицинский, 4, Черкассы, 18009, Украина)

E-mail: office@lis-ck.gov.ua

## Dzyubenko O. M. The State Investment and Innovation Policy for Development of Forest Sector: the Ecological-Economic Aspects and Mechanisms for Implementation

The need for formation of the State investment and innovation policy for development of forest sector has been substantiated as an important prerequisite for overcoming investment deficits in both the public and the corporate sectors of forest and wood processing production. The main tendencies in the implementation of capital investments by the entities of forestry entrepreneurship, dynamics of involvement of credit resources by forestry enterprises, and shifts in the structure of capital investments in 2016 were analyzed as compared to 2013. It has been found that an important part of the State investment and innovation policy for development of forest sector should be incentives to accelerate the modernization and upgrading of the material-technical base of lumbering and wood processing. The need to form an institutional framework for partnership between the State and business entities in the part of financing the projects of modernization of lumbering and wood processing equipment has been substantiated.

**Keywords:** investment and innovation policy, forest sector, expedient forest management, forestry enterprise, mechanism, capital investment, credit funds.

Fig.: 4. Tbl.: 1. Bibl.: 8.

**Dzyubenko Oleksandr M.** – PhD (Economics), Head of the Department of the Cherkassy Regional Department of Forestry and Hunting (4 Medychnyi Ln., Cherkasy, 18009, Ukraine)

E-mail: office@lis-ck.gov.ua

В останні періоди однією з найбільш складних проблем структурної перебудови національної економіки є модернізація лісового сектора, функціональним ядром котрого виступає лісгосподарське виробництво. Суттєве зменшення бюджетного фінансування процесів лісовідновлення та введення експортних обмежень на продаж необробленої деревини призвели до інвестиційного дефіциту розвитку державних лісгосподарських підприємств, що негативним чином відобразилося на темпах оновлення та реконструкції

матеріально-технічної бази лісозаготівель і деревообробки. З огляду на сказане, актуалізувалася проблема нарощення обсягів залучення інвестицій у різноманітні сегменти лісового сектора для усунення негативних екстерналій, пов'язаних з нераціональним лісокористуванням та сировинною спрямованістю лісгосподарського виробництва. Тобто постала необхідність в розробці теоретико-методологічних підходів і практичних рекомендацій стосовно формування державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового

сектора, яка сприятиме диверсифікації джерел фінансового забезпечення проектів модернізації лісгосподарського та деревообробного виробництва, а також екологізації лісокористування.

Формуванню напрямів та інструментів, а також механізмів реалізації пріоритетів інвестиційно-інноваційного забезпечення структурної перебудови та модернізації лісового сектора присвячені праці І. Антоненко, А. Бобка, В. Бондара, А. Калашнікова, Л. Малюти, Г. Михальчинець, В. Сторожука, В. Ткача та інших [1–8], але не повною мірою є обґрунтованим концепт формування та реалізації політики інвестиційно-інноваційного розвитку суб'єктів лісгосподарського та деревообробного підприємництва як на загальнонаціональному, так і на регіональному і локальному рівнях. Передумовами стосовно прискорення темпів формування та імплементації інструментів інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектора є високий рівень фізичного спрацювання та морального старіння виробничого устаткування та об'єктів лісгосподарської інфраструктури.

Метою статті є формування магістральних напрямів державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектора та механізмів її реалізації в контексті подолання негативних проявів у господарському освоєнні лісоресурсного потенціалу та в лісопереробному сегменті національного господарства.

Лісове господарство має особливе значення для підвищення рівня забезпеченості держави та населення лісгосподарською продукцією та покращення стану навколишнього середовища. Розширене відтворення в лісовому господарстві України потребує нарощування інвестиційного забезпечення суб'єктів господарювання. Високий ступінь морального та фізичного зносу лісозаготівельного та деревообробного устаткування зумовлює необхідність здійснення інвестицій у запровадження сучасних технологій, технічне переоснащення лісгосподарських підприємств, а також у розробку та виробництво вітчизняного високо-технологічного обладнання на рівні держави.

Однак низький рівень ефективності діяльності та, як наслідок, незадовільний фінансовий стан лісгосподарських підприємств, відсутність інституційних передумов для реалізації інвестиційних процесів обмежують можливості для здійснення ними інвестиційної діяльності. Недостатність власних коштів та лімітованість доступу до банківських позик не дають змоги підвищувати темпи виробництва та якість лісгосподарської продукції, стримують розвиток науково-технічного потенціалу лісової галузі [4].

Дослідження Г. Михальчинець показують, що державні лісгосподарські підприємства здійснюють інвестування в господарську діяльність за рахунок власних джерел і майже не використовують зовнішні джерела фінансування, зокрема банківське кредитування або кошти спецфондів та програм. Сьогоднішні пропозиції банківських установ щодо фінансування лісових господарств майже відсутні. Це пов'язано зі значними ризиками, зокрема пов'язаними з часом і нерентабельністю даного виду господарської діяльності. Має місце слаб-

кий рівень розвитку кредитної та фондової складових частин у фінансуванні оборотних та особливо основних засобів лісових господарств. Спостерігається також переважання короткострокового фінансування над довгостроковим [6].

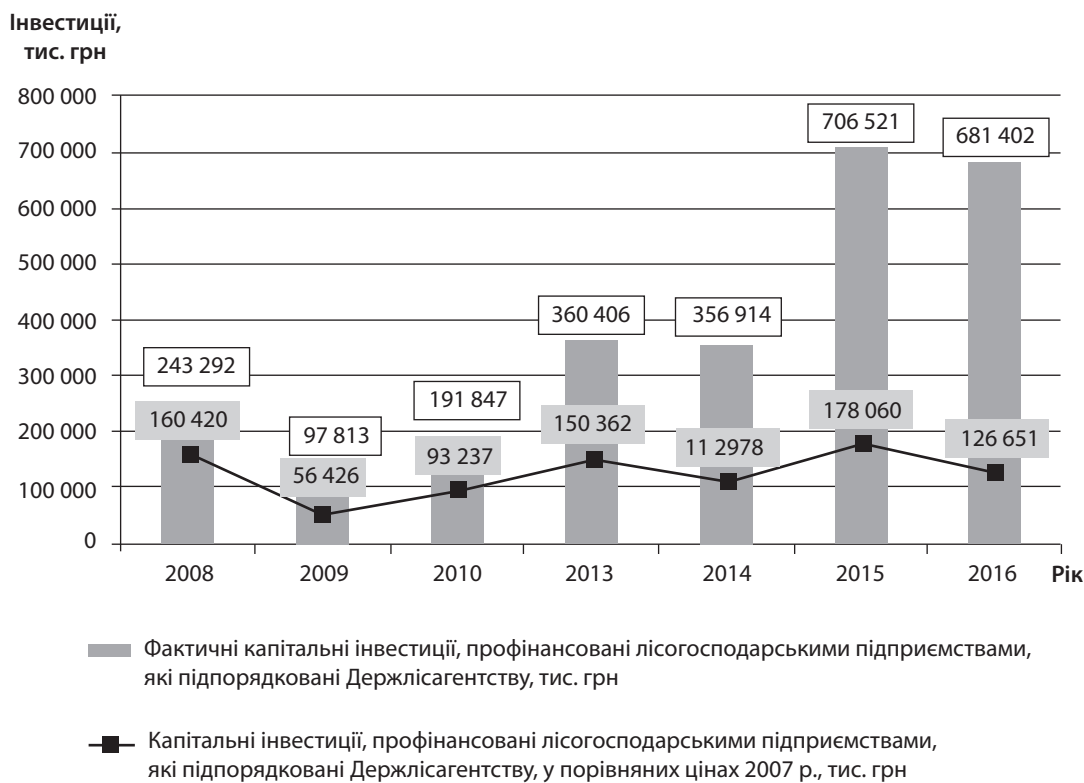
Найбільш системно до причин консервації інвестиційного дефіциту в лісовому господарстві підходить В. Бондар, який вважає, що уповільнені темпи інвестування лісгосподарських проектів пов'язані, по-перше, із захмарними процентами під кредитні ресурси комерційних банків, які роблять не вигідними навіть не надто капіталомісткі проекти в лісгосподарському виробництві; по-друге, з нерозвиненістю вітчизняного фінансового ринку, що не дозволяє активізувати портфельне інвестування потреб лісового господарства; по-третє, з тим, що постійні лісокористувачі, крім традиційних прямих і непрямих податків, змушені сплачувати до Державного бюджету України дивіденди, що звужує їх власні можливості стосовно збільшення обсягів реінвестування отриманих прибутків; по-четверте, з відсутністю інституціональних передумов для створення спільних підприємств з потужними суб'єктами деревообробного підприємництва [3].

Виходячи з високого рівня морального старіння лісозаготівельного та деревообробного обладнання В. Сторожук прикметною рисою фінансової підтримки лісового господарства розглядає підтримку інвестицій в інновації та оновлення технології робіт [7].

Існує проблема інвестиційного забезпечення не лише продуктових (оновлення техніко-технологічної бази лісорозведення, лісозаготівель та деревообробки), але й процесних інновацій. Такого роду інноваціями слід вважати виокремлені В. Ткачем [8] розробку і впровадження концепції багатофункціональної ролі лісів, яка спиралася б на чіткі діагностичні показники трансформації лісових екосистем, та водозбірно-ландшафтні принципи лісгосподарювання.

За період з 2008 по 2016 рр. у динаміці фактичних капітальних інвестицій, профінансованих лісгосподарськими підприємствами Державного агентства лісових ресурсів (Держлісагентства) України, в цілому спостерігалася висхідна тенденція. Так, у 2016 р. порівняно з 2008 р. фактичний обсяг капітальних інвестицій збільшився у 2,8 рази, порівняно з 2013 р. – у 1,89 рази (рис. 1).

Незважаючи на значне зростання номінальної величини капітальних інвестицій, профінансованих лісгосподарськими підприємствами, у динаміці капітальних інвестицій у порівняних цінах 2007 р. висхідної тенденції не спостерігалася (обсяг інвестицій у порівняних цінах визначався шляхом ділення фактичного обсягу інвестицій на кумулятивний індекс цін виробників). Зокрема у 2016 р. порівняно з 2008 р. обсяг капітальних інвестицій у порівняних цінах 2007 р. зменшився на 33859 тис. грн, порівняно з 2013 р. – на 23801 тис. грн. Тобто в цілому якісних зрушень у динаміці капітальних інвестицій, профінансованих державними лісгосподарськими підприємствами, не спостерігається. Це пов'язано з тим, що бюджетне фінансування капітальних видатків різко скоротилося, не сформовано інституційних передумов



**Рис. 1. Капітальні інвестиції, профінансовані лісгосподарськими підприємствами, які підпорядковані Держлісагентству України**

Джерело: розраховано за даними Держлісагентства України.

для суттєвого збільшення залучення в сектор державних лісгосподарських підприємств кредитних коштів.

Занепокоєння викликає той факт, що у 2016 р. порівняно з 2013 р. на 27690,3 тис. грн зменшилися обсяги капітального будівництва, що свідчить про зменшення масштабів введення в експлуатацію нових виробничих площ. Також у 2016 р. порівняно з 2013 р. відбулося зменшення придбання (створення) нематеріальних активів (зменшення складо 2593,7 тис. грн). У 2016 р. порівняно з 2013 р. відбулося збільшення обсягів фінансування таких складових капітальних інвестицій: придбання (виготовлення) основних засобів (439229 тис. грн), придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів (29364,6 тис. грн), модернізація, модифікація (добудова, дообладнання, реконструкція) основних засобів (66870,8 тис. грн), капітальний ремонт (4757,4 тис. грн) (табл. 1).

Якщо проаналізувати структуру капітальних інвестицій, профінансованих підпорядкованими Держлісагентству України лісгосподарськими підприємствами у 2016 р. порівняно з 2013 р., то можна констатувати певні зрушення.

Якщо у 2013 р. придбання (виготовлення) основних засобів становило 52,4%, то у 2016 р. – 64,5% (рис. 2, рис. 3). Даний факт має надзвичайно позитивне значення, оскільки свідчить про посилення спрямованості капітальних видатків на придбання основних засобів, що в цілому сприятиме зменшенню рівня зносу основного капіталу. При цьому негативним моментом фінансуван-

ня капітальних інвестицій є те, що у 2016 р. порівняно з 2013 р. у їх структурі зменшилася питома вага капітального будівництва.

Якщо у 2013 р. частка капітального будівництва в структурі капітальних інвестицій складала 30,4%, то у 2016 р. – 12,0%. Тобто значно зменшилася спрямованість капітальних видатків на введення в дію нових будівель та споруд. Зменшення питомої ваги придбання (створення) нематеріальних активів у 2016 р. порівняно з 2013 р. (з 2,0% до 0,7%) свідчить про уповільнення темпів інформатизації управлінської діяльності на лісгосподарських підприємствах.

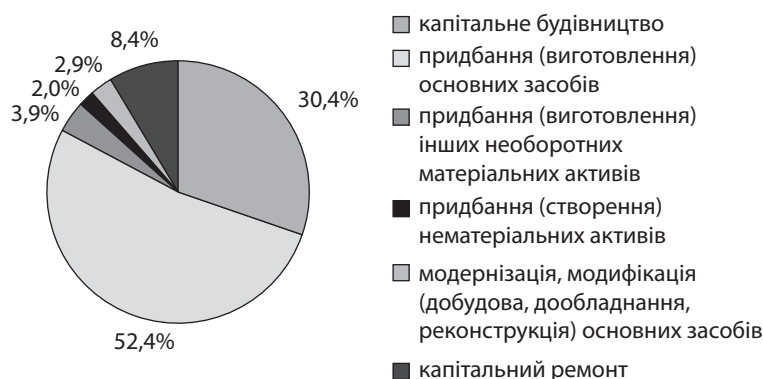
Незважаючи на значне скорочення у 2016 р. порівняно з 2013 р. частки капітального будівництва в структурі капітальних інвестицій, спостерігалось збільшення питомої ваги капітальних видатків на модернізацію, модифікацію (добудову, дообладнання, реконструкцію) основних засобів, що можна вважати позитивним моментом, оскільки це сприяє поступовому оновленню як активної, так і пасивної частин основних засобів. У 2016 р. порівняно з 2013 р. зменшилася частка капітальних інвестицій, яка спрямовується на капітальний ремонт. Якщо у 2013 р. вона становила 8,4%, то у 2016 р. – 5,2%.

Характерною рисою фінансування капітальних вкладень на державних лісгосподарських підприємствах є низька частка кредитних коштів, що пов'язано з недосконалістю вітчизняного ринку позикового капіталу та звуженістю об'єктів іпотечно-заставних відносин для державних підприємств. У 2013 р. обсяг кредитних коштів, освоєних лісгосподарськими підприємствами,

**Обсяг капітальних інвестицій, профінансованих лісогосподарськими підприємствами, які підпорядковані Держлісагентству України, тис. грн**

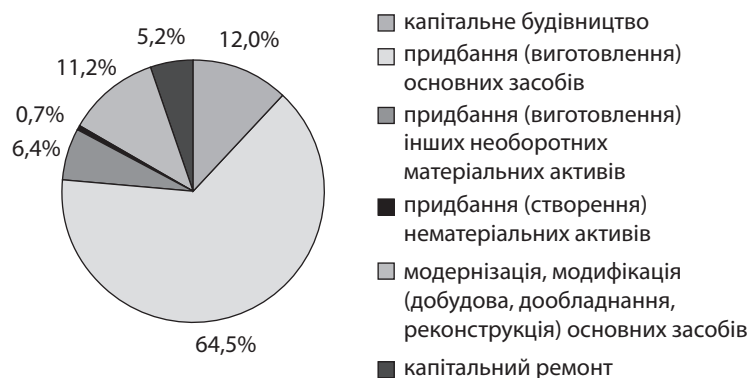
Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Відхилення 2016/2013 рр.	
					Абс.	Відн.
Капітальні інвестиції, усього, у тому числі:	360405,7	356914,2	706521	681402	320996,3	89,1
капітальне будівництво	109577,3	72362,4	92536	81887	-27690,3	-25,3
придбання (виготовлення) основних засобів	188941,5	204388	462620	439229	250287,5	132,5
придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів	14190,4	15903,5	32433	43555	29364,6	206,9
придбання (створення) нематеріальних активів	7271,7	5223,2	9382	4678	-2593,7	-35,7
модернізація, модифікація (добудова, дообладнання, реконструкція) основних засобів	10044,2	20890	58555	76915	66870,8	665,8
капітальний ремонт	30380,6	38147,1	50995	35138	4757,4	15,7

Джерело: розраховано за даними Держлісагентства України.



**Рис. 2. Структура капітальних інвестицій у 2013 р., профінансованих лісогосподарськими підприємствами, які підпорядковані Держлісагентству України**

Джерело: розраховано за даними Держлісагентства України.

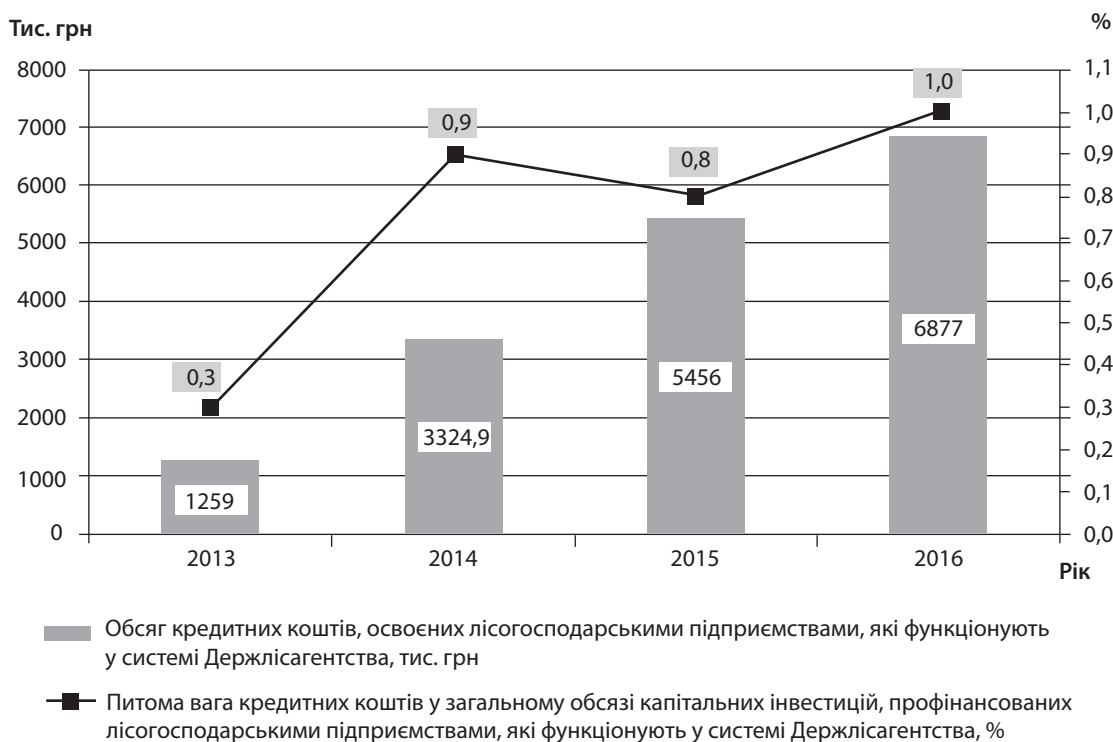


**Рис. 3. Структура капітальних інвестицій у 2016 р., профінансованих лісогосподарськими підприємствами, які підпорядковані Держлісагентству України**

Джерело: розраховано за даними Держлісагентства України.

які функціонують в системі Держлісагентства України, складав 1259 тис. грн, у 2014 р. – 3324,9 тис. грн, у 2015 р. – 5456 тис. грн, у 2016 р. – 6877 тис. грн, що становило відповідно 0,3%, 0,9%, 0,8%, 1,0% загального обсягу капітальних інвестицій, профінансованих лісгосподарськими підприємствами (рис. 4).

хідно вмонтувати перевірені передовою закордонною практикою важелі стимулювання суб'єктів лісгосподарського підприємництва до прискореного оновлення матеріально-технічної бази лісокористування, а також впровадження сучасних технологій лісівництва. Варто використати досвід країн Центральної Європи, які



**Рис. 4. Кредитні кошти, освоєні лісгосподарськими підприємствами, які підпорядковані Держлісагентству України**  
Джерело: розраховано за даними Держлісагентства України.

Обсяг залучених лісгосподарськими підприємствами кредитних ресурсів є мізерним через надмірно високі процентні ставки та недосконале інституціональне підґрунтя функціонування лісгосподарських підприємств на ринку позикового капіталу. Для порівняння: у 2015 р. у структурі капітальних інвестицій питома вага власних коштів лісгосподарських підприємств (амортизаційного фонду та прибутку) становила 87,1%.

Як показують результати аналізу основних тенденцій освоєння лісгосподарськими підприємствами капітальних інвестицій, спектр джерел інвестиційного забезпечення лісгосподарських і лісоохоронних проєктів є надзвичайно звуженим. Основним джерелом виступають прибуток і амортизаційні відрахування, які не можуть повною мірою покрити потреби постійних лісокористувачів у капітальних вкладеннях.

Реалізація державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектора має в першу чергу подолати багаторічний інвестиційний дефіцит у сфері лісгосподарського виробництва та деревообробки, а також сформувати передумови для диверсифікації форм і методів інвестування розширеного відтворення лісоресурсного потенціалу та модернізації об'єктів лісгосподарської інфраструктури. У спектр інструментів державної інвестиційно-інноваційної політики необ-

тривалий період перебували в умовах функціонування командно-адміністративної моделі управління національною економікою.

Виходячи з того, що ресурсну основу лісового сектора становить ліс як складна еколого-економічна система, формування державної інвестиційно-інноваційної політики має базуватися на постулатах Лісової стратегії ЄС і Політики розвитку сільських територій, яка також реалізується в рамках Європейського Союзу. Тобто концепт стосовно нарощення лісоресурсного потенціалу як важливої передумови сільського розвитку має бути відправним пунктом у виборі пріоритетів інвестиційного забезпечення лісгосподарських та лісоохоронних проєктів, оскільки європейська практика ув'язки надання інвестицій для поліпшення багатофункціональної ролі лісів, проведення заліснення сільськогосподарських земель та поліпшення захисних властивостей лісів є надзвичайною цінною для імплементації в практику інвестиційної діяльності постійних лісокористувачів як у багатолісних, так і в малолісних регіонах України. Характерною рисою інвестиційної діяльності в ЄС є також багатофункціональна спрямованість інвестицій у розширене відтворення лісоресурсного потенціалу, зокрема вкладення інвестицій в

поліпшення економічного, екологічного та соціального значення лісів, здійснення інвестицій для поліпшення заготівель, обробки та маркетингу лісоматеріалів [7].

У Лісовому Плані дій ЄС одним із пріоритетів підвищення рівня конкурентоспроможності лісового сектора є генерування та впровадження інновацій, які забезпечать збільшення приросту деревної маси, підвищать рівень комплексності використання неліквідної деревини, забезпечать прийнятний рівень результативності використання несировинних якостей лісу. Для України практика впровадження інновацій в лісовий сектор є ще більш актуальною, ніж для ЄС, оскільки техніко-технологічна база лісгосподарського виробництва та деревообробки є зношеною і морально застарілою. Тому в умовах української дійсності інвестиційна та інноваційна складові модернізації лісового сектора мають бути єдиним цілим і отримувати прояв у інноваційній формі інвестицій, а також у формі фінансування впровадження у вітчизняну практику сучасних технологій лісозаготівель та деревообробки.

Розвиток інновацій потребує великих інвестицій, які не може повністю забезпечити держава. Це пов'язано з необхідністю модернізації техніко-технологічної бази промислового виробництва; розбудови виробничої та невиробничої інфраструктури; впровадження перспективних форм активізації інноваційної діяльності; використання передового досвіду інформаційного забезпечення суспільного відтворення. Розвиток лісгосподарського комплексу потребує реалізації проектів нарощення лісоресурсного потенціалу та впровадження сучасних технологій деревообробки. Актуальність такого завдання посилюється через: недостатність бюджетного фінансування лісовідновлювальних робіт; дефіцит інвестиційних ресурсів державних лісгосподарських робіт; «викривлену» інвестиційну політику приватних деревообробних підприємств. Інвестиційна діяльність у сфері лісового господарства має базуватися на певних фундаментальних принципах, що сприятимуть раціональному та невиснажливому лісокористуванню [5].

**В**ажливою складовою державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектора має стати комплекс стимулюючих підойм, які спонукатимуть постійних лісокористувачів та суб'єктів деревообробного виробництва здійснювати капіталомісткі проекти модернізації, реконструкції та технічного переоснащення лісозаготівельного та деревообробного обладнання. Такими стимулами можуть виступити:

- ✦ компенсація за рахунок коштів державних фінансових фондів частини процентних виплат у разі залучення лісгосподарськими підприємствами кредитів комерційних банків для придбання сучасного високотехнологічного виробничого устаткування;
- ✦ розширення переліку об'єктів, які можуть використовувати постійні лісокористувачі на основі іпотечно-заставних операцій на ринку позикового капіталу;
- ✦ створення на загальнонаціональному рівні фінансових фондів відшкодування частини втрат

- лісгосподарських і деревообробних підприємств при придбанні активної частини основного капіталу на основі реалізації лізингових угод;
- ✦ формування за участю органів управління лісовим господарством, органів місцевого самоврядування та підприємницьких структур державно-приватних партнерств, передусім у частині комплексного використання неліквідної складової лісоресурсного потенціалу;
- ✦ розробка загальнодержавних і регіональних програм відтворення лісоресурсного потенціалу в рамках виконання вимог міжнародних природоохоронних конвенцій у частині збільшення емісії кисню та нарощення обсягів поглинання вуглецевих сполук.

## ВИСНОВКИ

Суттєве покращення інвестиційного забезпечення лісгосподарських і деревообробних проектів потребує формування відповідної політики на загальнонаціональному рівні. Результати аналізу основних тенденцій освоєння та структури капітальних інвестицій на лісгосподарських підприємствах Держлісагентства України показали, що має місце номінальне зростання інвестицій, а реального збільшення капітальних вкладень у модернізацію, реконструкцію та технічне переоснащення основних засобів лісгосподарського виробництва не спостерігається.

Враховуючи високий рівень морального старіння та фізичного зносу основного капіталу лісгосподарських підприємств, доцільною є розробка на загальнонаціональному рівні інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектора національного господарства. Така політика має являти собою комплекс податкових, кредитних і компенсаційних інструментів, спрямованих на суттєве збільшення обсягів залучення інвестицій в модернізацію та реконструкцію матеріально-технічної бази лісгосподарського та деревообробного виробництва, диверсифікацію джерел інвестиційного забезпечення лісгосподарських і лісопереробних проектів, умонтування дієвих стимулів у систему менеджменту суб'єктів лісгосподарського та деревообробного підприємства стосовно посилення інноваційної спрямованості капітальних інвестицій. ■

## ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко І., Карпук А. І. Розвиток лісоресурсної сфери в умовах фінансово-економічної кризи. *Економіка природокористування і охорони довкілля*. 2009. С. 82–88.
2. Бобко А. М. Економіка лісівництва і проблеми його реформування в Україні. *Економіка України*. 2016. № 3. С. 88–96.
3. Бондар В. Лісове господарство потребує додаткових інвестицій. *Zaxid.net*. URL: [https://zaxid.net/lisove\\_gospodarstvo\\_potrebuye\\_dodatkovih\\_investitsiy\\_n1419393](https://zaxid.net/lisove_gospodarstvo_potrebuye_dodatkovih_investitsiy_n1419393)
4. Калашніков А. О. Напрями інвестицій та джерела інвестиційного забезпечення лісгосподарських підприємств у контексті сталого розвитку лісового господарства України. *Лісівництво і агролісомеліорація*. 2016. Вип. 129. С. 181–186.
5. Малюта Л. Спиридонова Ю. Стратегічне управління інноваційним розвитком лісопромислового комплексу.

Соціально-економічні проблеми і держава. 2011. Вип. 2 (5). URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrlk.pdf>

**6. Михальчинець Г. Т.** Фінансове забезпечення розвитку лісоресурсного потенціалу Закарпатської області. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 412–417.

**7. Сторожук В. Ф.** Порівняльний аналіз лісового законодавства України та пов'язаних з ним правових актів на відповідність до законодавчої бази Європейського Союзу з питань сталого управління лісами: аналітичний звіт. Київ. 2010. 82 с.

**8. Ткач В. П.** Ліси і лісівництво в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Український географічний журнал*. 2012. № 2. С. 49–55.

## REFERENCES

Antonenko, I., and Karpuk, A. I. "Rozvytok lisoresursnoi sfery v umovakh finansovo-ekonomichnoi kryzy" [Development of the forest resource sector in terms of financial and economic crisis]. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i okhorony dovyklytia* (2009): 82-88.

Bobko, A. M. "Ekonomika lisivnytstva i problemy yoho reformuvannia v Ukraini" [Economics of forestry and the problems of its reform in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 3 (2016): 88-96.

Bondar, V. "Lisove hospodarstvo potrebuie dodatkovykh investitsii" [Forestry requires additional investment]. *Zaxid. net*. [https://zaxid.net/lisove\\_gospodarstvo\\_potrebuye\\_dodatkovih\\_investitsiy\\_n1419393](https://zaxid.net/lisove_gospodarstvo_potrebuye_dodatkovih_investitsiy_n1419393)

Kalashnikov, A. O. "Napriamy investytsii ta dzherela investytsiinoho zabezpechennia lisohospodarskykh pidpriemstv u konteksti staloho rozvytku lisovoho hospodarstva Ukrainy" [Areas of investment and sources of investment support for forestry enterprises in the context of sustainable development of forestry of Ukraine]. *Lisivnytstvo i ahrolisomelioratsiia*, no. 129 (2016): 181-186.

Maliuta, L., and Spirydonova, Yu. "Stratehichne upravlinnia innovatsiynym rozvytkom lisopromyslovoho kompleksu" [Strategic management of innovative development of the timber industry]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*. 2011. <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrlk.pdf>

Mykhalchynets, H. T. "Finansove zabezpechennia rozvytku lisoresursnoho potentsialu Zakarpatskoi oblasti" [Financial support for the development of the forest resource potential of the Transcarpathian region]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 2 (2016): 412-417.

Storozhuk, V. F. *Porivnialnyi analiz lisovoho zakonodavstva Ukrainy ta poviazanykh z nym pravovykh aktiv na vidpovidnist do zakonodavchoi bazy Yevropeiskoho Soiuzu z pytan staloho upravlinnia lisamy: analitychnyi zvit* [Comparative analysis of forest legislation and related legal acts for compliance with the legislative framework of the European Union on sustainable forest management: analytical report]. Kyiv, 2010.

Tkach, V. P. "Lisy i lisivnytstvo v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku" [Forests and forestry in Ukraine: modern state and prospects of development]. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, no. 2 (2012): 49-55.